

Aan de leden van de
Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag
cie.vj@tweedekamer.nl

Betreft: Commentaar op begrotingsplannen ministerie van Veiligheid en Justitie

Leiden, 27 oktober 2011

Geachte leden van de vaste kamercommissie voor Veiligheid en Justitie,

Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) zendt u graag bijgaand commentaar toe op de begrotingsplannen van het ministerie van Veiligheid en Justitie vanuit mensenrechtelijk oogpunt.

Wij hopen dat u tijdens de aanstaande begrotingsbehandelingen op 1, 2 en 3 november a.s. aandacht wilt vragen voor bijgevoegde punten van commentaar. Hiermee kan zorg worden gedragen voor Nederlands beleid dat de Europese en internationale verplichtingen met betrekking tot de mensenrechten respecteert.

Indien u verdere vragen heeft, aarzelt u dan niet om contact met mij op te nemen.

Hoogachtend,

Mr. Friederycke Haijer
Voorzitter NJCM

Bijlage: Commentaar NJCM - Begroting van het ministerie van Veiligheid en Justitie (drie pagina's)

Commentaar NJCM
Begroting van het ministerie van Veiligheid en Justitie

Het Nederland Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) heeft vanuit mensenrechtelijk oogpunt de volgende opmerkingen bij de begrotingsplannen van het ministerie van Veiligheid en Justitie voor 2012:

1) *Verhoging griffierechten en toegang tot de rechter*

Toegang tot een onafhankelijke rechter is een fundamenteel aspect van onze rechtsstaat en een voorwaarde voor het kunnen genieten van mensenrechten.

In het kader van een kostendekkend griffiestelsel beoogt de regering de tarieven voor griffierechten fors te verhogen en korting op veroordeling in het griffierecht van de wederpartij in te perken. De wijzigingen zijn erop gericht het aantal zaken voor de rechter te verminderen en een afweging over de gang naar de rechter te bevorderen in faveure van andere vormen van geschillenbeslechting.

Sommige tarieven worden vertienvoudigd, onder meer bij arbeidsconflicten. Dit treft ook mensen met lagere inkomens, ondanks de compensatie. Daarnaast kunnen ook mensen met lagere inkomens in de proceskosten worden veroordeeld, waarbij geen sprake is van compensatie op het griffierecht van de wederpartij. De hoogte van proceskosten kan individuen praktisch belemmeren in de gang naar de rechter, vooral in lagere inkomensgroepen. Toetsing van het recht door een onafhankelijke rechter dient mogelijk te blijven, voor en door een ieder.

Zolang het kostendekkend griffiestelsel niet in overeenstemming is met het fundamentele recht op toegang tot een onafhankelijke rechter, dringt het NJCM erop aan dit griffiestelsel niet in te voeren.

2) *Privacybeperkende veiligheidmaatregelen*

De laatste jaren zijn in Nederland talrijke maatregelen ingevoerd die het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer inperken. Voorbeelden zijn de algemene identificatieplicht, preventief fouilleren, biometrische paspoorten en identiteitskaarten, de OV-chipkaart, het Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg (DD JGZ, voorheen Elektronisch Kinddossier, EKD) en het op grote schaal plaatsen van internet- en telefoontaps zonder rechtstreekse verantwoordelijkheid van de rechter-commissaris. Deels zijn dergelijke maatregelen ingevoerd in het kader van veiligheid en terrorismebestrijding. Terecht is op een aantal maatregelen al kritiek geuit door onder meer mensenrechtencommissaris Hammarberg van de Raad van Europa¹ en het VN-Mensenrechtencomité, welke in 2009 stelde: *'The [Netherlands] should amend its legislation to ensure that its counter-terrorism measures do not conflict with article 17 of the Covenant and that effective safeguards, including judicial oversight, are in place to counter abuses.'*² Tot op heden lijkt aan deze aanbeveling echter weinig gehoor te zijn gegeven. Integendeel: het huidige kabinet zet juist in op meer cameratoezicht en meer preventief fouilleren, zoals ook in de begrotingsplannen genoemd wordt.³

¹ Zie: *Report by the Commissioner for Human Rights, Thomas Hammarberg, on his visit to the Netherlands, 21-25 september 2008*, http://www.coe.int/t/commissioner/News/2009/090311NetherlandsReport_en.asp.

² VN-Mensenrechtencomité, *Concluding Observations on the Netherlands*, UN Doc. CCPR/C/NLD/CO/4, 25 augustus 2009, para. 15.

³ *Kamerstukken II 2011/12, 33000-VI, nr. 2, p. 113*. Zie tevens de regeer- en gedoogakkoorden d.d. 30 september 2010, respectievelijk p. 39 en 11.

Het wetsvoorstel ter nationale invoering van automatische nummerplatherkenning (ANPR) – tevens genoemd in de begrotingsplannen – is nog een goed voorbeeld van het gebrek van aandacht voor mensenrechtenverplichtingen.⁴ Dit conceptwetsvoorstel werd door het College bescherming persoonsgegevens (CBP) reeds in strijd geacht met artikel 8 EVRM.⁵ Het NJCM dringt erop aan dat alle voorgenomen veiligheidsmaatregelen voor invoering worden getoetst aan toepasselijke mensenrechtennormen inzake bescherming van de persoonlijke levenssfeer, dan wel hiermee in overeenstemming worden gebracht.

3) *Kabinetsstandpunt over het EVRM/ Europees Hof voor de Rechten van de Mens*⁶

Het NJCM beschouwt de voorgestelde politieke inmenging vanuit het Comité van Ministers op de werkzaamheden van het Europese Hof als zeer onwenselijk. Onafhankelijkheid van de rechterlijke macht dient een kernwaarde te zijn van de Nederlandse insteek in de discussies over de hervormingen van het Hof.

Het behouden van een goede balans tussen het Hof, de Parlementaire Vergadering (PACE) en het Comité van Ministers is tevens van belang in de hervormingen. In deze context miskent het argument dat het Hof gebaat is bij meer democratische legitimering middels inspraak van het Comité van Ministers bijvoorbeeld de rol van PACE.

Het NJCM is van mening dat de huidige maatregelen en nieuwe *practice directions* van het Hof een goed antwoord bieden op de vraag wat het Hof kan doen om overbelasting tegen te gaan zonder de rechtsgang te belemmeren. Het Hof getuigt met deze maatregelen tevens van zijn subsidiaire beschermende taak doordrongen te zijn.

Nederland zou zich in het huidige hervormingsproces meer moeten richten op de verankering van de primaire verplichting van staten om het EVRM-acquis te waarborgen. Daarbij geldt dat het Hof uiteindelijk niet moet worden belemmerd in het uitoefenen van zijn subsidiaire verplichting om in te springen wanneer staten falen in fundamentele rechtsbescherming. Met name waar het de bescherming van kern-artikelen 2 en 3 EVRM betreft, inclusief het opleggen van noodzakelijke voorlopige maatregelen ter voorkoming van onherstelbare schade.

Tot slot steunt de regering een aantal maatregelen ter beperking van de toestroom van ('kennelijk ongegronde') zaken bij het Hof,⁷ waarvan het NJCM vreest dat deze – cumulatief – de effectieve uitoefening van het individueel klachtrecht in het geding kunnen brengen. Met name voor kwetsbare groepen uit lagere inkomensgroepen en in het bijzonder in landen waar toegang tot de rechter voor mensenrechten al beperkt is. Tevens rijst de vraag of de voorgestelde maatregelen niet zullen leiden tot een aanzienlijke verhoging van de werklast van het Hof/de griffie, in plaats van (slechts) een vermindering.

⁴ Zie *Kamerstukken II 2011/12*, 33000-VI, nr. 2, p. 30 en 31. Zie tevens de regeer- en gedoogakkoorden d.d. 30 september 2010, respectievelijk p. 42 en 14.

⁵ Zie CBP, *Vastleggen en bewaren kentekengegevens door politie - CBP adviseert wetsvoorstel niet in te dienen*, 28 februari 2011, http://www.cbpweb.nl/Pages/adv_z2011-00044.aspx. Vergelijk de uitspraak van het Duitse Constitutionele Hof d.d. 11 maart 2008, http://www.bverfg.de/entscheidungen/rs20080311_1bvr207405.html.

⁶ *Kamerstukken II 2011/12*, 32 735 nr. 32, Brief van de minister van Veiligheid en Justitie aan de Tweede Kamer, 'Mensenrechten in het Buitenlands Beleid', 3 oktober 2011.

⁷ Deze maatregelen betreffen het instellen van boetes voor advocaten wegens 'kennelijk ongegronde' procedures (op Europees, dan wel nationaal niveau), de invoering van verplichte procesvertegenwoordiging bij het Hof, en de invoering van een 'reëel griffiestelsel' waarbij klagers alleen griffiekosten vergoed krijgen indien zij geen 'kennelijk ongegronde zaak' in hebben gediend.